



Arne Nøst var í Førvum í eina viku, fyrri at hava betri fontreytir at gera plakatin til Jazzfestivalin. Mynd: Roar Vestad

Reyði liturin er blóð

Norski listamaðurin Arne Nøst hevur gjørt plakatin til Jazzfestivalin, sum byrjar í dag

Norski listamaðurin Arne Nøst hevur gjørt plakatin til Tórshavnar Jazz- og Bluesfestivalin í ár.

Hann er fegin um at hann hevur fingið møguleika, at gera ein plakat, sum er ein savningarlutur í Føroyum.

Lars Klevstrand, sum situr í stýrinum fyri Norðurlandahúsið, fekk til uppgávu at finna ein norskan listamálara at gera plakatin í ár, og valið fall á Arne Nøst.

Óg fyrri at hava betri fontreytir fyrri at gera plakatin, vildi stýrið hava hann til Føroyar at vitja.

Arne Nøst var í Førvum í eina viku í apríl, og hann

var hugtikin av okkara landið.

– Eg vildi royna at gera eina einfalda plakat, sum hevði so nógv sum gjørligt við Føroyar at gera, sigur hann.

– Vindbardi figurin í plakatin stendur ímóti í øllum veðrið, og varðveitur sína sjálvsvirðing – júst sum Føroyar.

Fjølbroyttir litir

Listamaðurin greiður frá, reyði liturin er liturin á blóðið, og vísir til eina reyða hurð í Kirkjubø og til grindadráp, sum hevur so nógv at siga fyrri føroyingar.

Figurin á plakatin skal

eisini setast í samband við ein haka og eina fleygstong!

Men figurin kann eisini síggjast sum ein gotiskur bogi. Í Kirkjubø, har listamaðurin vitjaði, er ein gotiskur múrur (Kirkjubømúrur) við bogaðum vindeygum, sum hava útsýnið út yvir bláa havið og inn á grøna bøn og ljósbrúngulu markirnar. Allir hesir litir eru við á plakatin.

Plakatin hjá Arne Nøst fæst til keyps í Norðurlandahúsinum, og er almenna plakatin fyrri 13. Jazzfestivalin.

ek

HORNAGLUGGIN

Bláðið hevur leingi havt ætlanir um at hava ein fastan upplýsandi visindaligan teig, skrivaðan á ein slikan hátt, at hann er lesandi av leikmanni.

Vit hava vent okkum til Guttorm Djurhuus og hevur hann játtað at standa fyrri hesum teigi. Guttormur hevur tíðum fyrri viðgjørt visindalig evni á ein lættskiljandi hátt, eitt nú í Úrvarpinum og í Vardanum.

Ætlanin er so í komandi bløðum at hava eina stutta grein ella stubba um eitt hvørt fyrirbríði av almennum áhuga. Tað verður seg náttúruvisindaligt, siðsøgligt, politiskt ella filosofiskt.

Tað verður eisini gjørligt hjá lesarunum at senda inn spurningar av almennum áhuga, sum so vilja verða svaraðir í bláðnum í tann mun, sum umstøðurnar loyva.

Míðað verður ímóti at hava teigin í bláðnum eina ferð um vikuna ella so. Vit hava navngivið teigin „Hornagluggin“ tí at vit vóna at hann, gluggin móti visindini, kann geva lesarunum nakað av innliti í, ella eina hómig av onkrum sum kanska annars ikki so ofta verður hugsað um. Vónandi til fragd fyrri lesaran.

Blástjörin

Sólbrenna

SÓLLONGSUL

Tá liður móti sumri leingist okkum øllum eftir sólini. Serliga fyrri okkum norðbúgvir er sólin kærkomin, og nógv av okkum leita til lægri breiddarstig at fáa meira sól enn vit annars vildu fingið á heimligu klettunum. Heimtafturkomin verður vakra sólbrúna húðin við stoltleika vist fram fyri vinum og kenn-ingum, litið vitandi um, at friski brúni damurin ber boð um DNA-skaðar í húðakynnum.

UV-LJÓSIÐ GEVUR SÓLBRENNU

Sólskin er bæði sjónligt og ósjónligt ljós. Ósjónliga ljósið móti UV-siðuni á spektrinum eru teir geislar sum orsaka sólbrennu og eru teir orkuríkir hava stutta aldulongd. UV-ljósið kann bytast upp í UV-A, við longstu aldulongdini, UV-B og UV-C við stytstu aldulongdini. Júst styttri aldulongdin er, orkuríkiari er ljósið og harvið vandamiklari.

Heppið fyrri okkum er, at UV-C verður tikið upp av lufthavinum og tí ikki røkkur jørðini. UV-B verður fyrri mestapartin tikið upp av ozonlagnum, to kemur nakað ígjøgnum, serliga um sólin stendur høgt.

Fyrr høvdu solariini lampur sum lótu nógv UV-B- og UV-C-ljós frá sær. Í dag er UV-C tikið burtur og nógv síla eisini UV-B-ljósið frá, so at einans UV-A er eftir.

KANN ELVA TIL KRABBA

Tað eru triggjar húðkrabbasjúkur sum kunnu standast av ov nógvum UV-ljósi. Tær eru basalkyknukrabbí og skivuepítelkrabbí, sum eru lættari at grøða enn triðja krabbasjúkan, malign melanom.



Leingi varð hildið at einans UV-B og UV-C-ljósið var skaðiligt, men hevur tað vist seg, at so er ikki. Óv nógv av UV-A-ljósi kann eisini geva húðkrabba. Mett verður at okkurt um 15 til 20 % av krabbaelvandi árinum av solarljósinum stavar frá UV-A.

SMYRSL OG SOLARIUM ONGIN VERJA

Seinnu árinu eru nógv ymisk smyrsl komin í solu-búðirnar, sum síla frá UV-ljósið, so tú kanst liggja longri í sólini uttan at brenna teg. Júst hetta at tú kanst liggja longri í sólini ger, at tú kanst vera verri fyrri um tú brúkar smyrsl, enn ein sum ikki brúkar smyrsl.

Um vit ætla okkum suðureftir er vanligt at taka sól frammanundan, fyrri betur at tola sólini tá komið er á frittíðarstaðið. Týðningar-mesta verjan móti UV-ljósinum er at húðin gerst tjúkkari og tað gerst hon bert av UV-B-ljósinum. Eisini fær UV-B-ljósið holdið at framleiða brúna litferið, sum er við til at verja húðina. Tí gevur solariiljósið, har alt UV-B er sílað frá, ónga vernd ímóti at brenna seg, men kann vera viðvirkandi til at vit liggja ov leingi í sólini og harvið brenna okkum álvarsliga.

GER D-VITAMIN OG GAGNAR HÚÐSJÚKUM

Tað hevur verið sagt at neyðugt er við sól fyrri at kroppurin skal kunna framleiða D-vitamin og rætt er tað. Men tað eru evarsa litlar nøgdir av UV-B sum skulu til og her hjá okkum liður neyvnan nakar longur av D-vitamintróti.

UV-ljósið ger at holdið eldist skjótari og rukkurnar gerast fleiri og djúpari. Tað eru bert fólk við ávisum húðsjúkum, ið kunnu hava gagn av UV-ljósinum. Sum dømi kann nevast psoriasis og ávis eksem har UV-ljósið kann hjálpa. Hjá hinum partinum av fólkinum er tað bert fyrri útsjóndina at tey liggja í sólini og baka seg. Prisurin kann gerast høgur, so klókt er at vera varðin og at sóla sær við høgvi, serliga á sunnaru breiddarstigum, tá sólin stendur høgt.

PRÍSURIN HØGUR

Húðin á fólkum sum eru komin til árs og ikki hava umgingist smyrsl og sól við varðsemi, hevur verið líknað við roysningahúð ella filahúð. Ikki tí, at eg haldi roysningahúð ella filahúð vera serliga ljóta, men betur riggar hon á roysningi og fíli enn á annars vøkrum kvinnum og monnum.

A. Guttormur Djurhuus